

ΟΔΗΓΟΣ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΕΛΑΙΩΝΩΝ ΑΠΟ ΦΩΤΙΑ Ή ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ, ΕΠΑΝΑΦΟΡΑ ΤΟΥΣ ΣΕ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ

ΔΗΜΟΣ
ΑΓΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΡΕΘΥΜΝΟ-ΚΡΗΤΗ

LOCAL
FOOD
EXPERTS

ΟΡΓΑΝΟΛΗΠΤΙΚΟ
ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΑΣΡ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Για την δημιουργία του οδηγού συνεργάστηκε το επιστημονικό δυναμικό των [LOCAL FOOD EXPERTS](#) και [ΠΟΙΟΤΗΤΑ PLUS ΚΟΙΝΣΕΠ](#), στα πλαίσια του προγράμματος [Προστασία & Ανάδειξη της Παραδοσιακής Χοντρολιάς Δήμου Αγίου Βασιλείου](#).

Σεπτέμβριος 2025

Περιεχόμενα

Σκοπός	3
Οδηγός αναγέννησης των αιωνόβιων ελαιοδέντρων και ανάκτησης της παραγωγικότητας της τοπικής ποικιλίας χονδρολιάς ή θρούμπας	5
Εισαγωγή	5
Βασικές προϋποθέσεις για την αναγέννηση των ελαιώνων	5
Α. Αποκατάσταση ή διατήρηση της υγείας του εδάφους	6
Β. Σωστή διαχείριση του υπέργειου τμήματος του φυτού	7
Στάδια αναγέννησης ελαιόδεντρου	8
1° Στάδιο. Επιβίωση - Διατήρηση της φυσικής λειτουργίας	8
2° Στάδιο. Αποκατάσταση της Φυσικής Μορφής	11
3° Στάδιο. Επαναφορά της Παραγωγικότητας	12
Οφέλη των αναγεννητικών πρακτικών διαχείρισης	13
Στο έδαφος	13
Στο ελαιόδεντρο	13
Συμπεράσματα	14
Οδηγός για τη διασφάλιση της βιώσιμης παραγωγής ελαιολάδου	15
Συγκομιδή του ελαιώνα και μεταφορά του ελαιοκάρπου στο ελαιουργείο για έκθλιψη	15
Διαδικασία έκθλιψης, διαχείριση ελαιοκάρπου και ελαιολάδου ...	17
Ανάπτυξη συνεργασιών για την καλύτερη δυνατή εμπορική διαχείριση του ελαιολάδου	20
Πηγές	20

Σκοπός

Αυτός ο οδηγός έχει ως στόχο να προσφέρει πρακτικές, εφαρμόσιμες και επιστημονικά τεκμηριωμένες κατευθύνσεις για την αποκατάσταση ελαιώνων που έχουν υποστεί ζημιές από φωτιά ή εγκατάλειψη, με σκοπό την επαναφορά τους σε παραγωγική κατάσταση.

Παράλληλα, αποσκοπεί στη διατήρηση της υγείας του εδάφους και στη σωστή διαχείριση της βλάστησης, ώστε να αξιοποιηθεί η φυσική ικανότητα του δένδρου της ελιάς για αναγέννηση και βιώσιμη παραγωγή.

Επιπλέον, ο οδηγός στοχεύει στη κατανόηση, της αναγκαιότητας που έχει η εφαρμογή καλών πρακτικών σε όλη την αλυσίδα παραγωγής, των παραγόντων που διασφαλίζουν την καλύτερη δυνατή ποιότητα για τον παραγόμενο ελαιόκαρπο και ελαιόλαδο, και των προϋποθέσεων που μπορούν να συμβάλλουν στην βελτίωση εισοδήματος όχι μόνο των παραγωγών αλλά και όλων των εμπλεκομένων στην αλυσίδα αξίας.

Οδηγός αναγέννησης των αιωνόβιων ελαιοδέντρων και ανάκτησης της παραγωγικότητας της τοπικής ποικιλίας χονδρολιάς ή θρούμπας

Εισαγωγή

Το ελαιόδεντρο αποτελεί σύμβολο της μακροζωίας και της αντοχής. Ωστόσο, η ανθρώπινη δραστηριότητα και οι πρακτικές διαχείρισης μπορούν σε βάθος χρόνου να οδηγήσουν:

- Στη δυσλειτουργία και καταστροφή της φυσικής λειτουργίας του δέντρου.
- Στην πρόκληση καταστροφικών φυσικών φαινομένων, όπως οι πυρκαγιές, με αποτέλεσμα την μερική ή και την πλήρη καταστροφή του υπέργειου τμήματος του ελαιόδεντρου.

Βασικές προϋποθέσεις για την αναγέννηση των ελαιώνων

Η επιτυχής αναγέννηση ενός ελαιώνα βασίζεται σε δύο κύριους άξονες:

- A. Αποκατάσταση ή διατήρηση της υγείας του εδάφους
- B. Σωστή διαχείριση του υπέργειου τμήματος του φυτού

A. Αποκατάσταση ή διατήρηση της υγείας του εδάφους

- Η υγεία του εδάφους είναι το θεμέλιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη και παραγωγικότητα του ελαιόδεντρου. Για να διασφαλιστεί, πρέπει να εφαρμόζονται οι εξής βασικές αρχές:

Εικόνα 1. Πριν

Εικόνα 2. Μετά

Αποφυγή διατάραξης του εδάφους

- Δεν διαταράσσεται το έδαφος (π.χ. με όργωμα), ώστε να διατηρείται η δομή, η γονιμότητα και η βιολογική του δραστηριότητα. Η αποφυγή οργώματος συμβάλλει στη διατήρηση των πόρων που δημιουργούνται από τις ρίζες και τους κορμούς της αυτοφυούς βλάστησης. Οι πόροι αυτοί δεν κλείνουν ποτέ, εφόσον το έδαφος παραμένει ακατέργαστο.

Ορθή διαχείριση της αυτοφυούς βλάστησης

- Επιτρέπεται η μέγιστη δυνατή ανάπτυξη της αυτοφυούς βλάστησης-αγριόχορτων. Στο τέλος της βροχερής περιόδου πραγματοποιείται χορτοκοπή αφήνοντας τουλάχιστον 5cm βλάστησης (ξηρής ή χλωρής). Με τον τρόπο αυτό εμποδίζεται η άμεση έκθεση της επιφάνειας του εδάφους στην ηλιακή ακτινοβολία και στις ακραίες θερμοκρασίες του περιβάλλοντος.

Β. Σωστή διαχείριση του υπέργειου τμήματος του φυτού

Η μορφή και η λειτουργία του ελαιόδεντρου επηρεάζονται άμεσα από τις παρεμβάσεις που γίνονται από τον άνθρωπο. Η γνώση της φυσιολογίας του δέντρου και η εφαρμογή ορθών τεχνικών είναι κρίσιμες, οι βασικότερες είναι:

Διατήρηση της νέας βλάστησης

- Η νέα βλάστηση αποτελεί το μέσο ανανέωσης και αναγέννησης του φυτού, είναι ο μηχανισμός που κυκλοφορεί τους χυμούς και παράγει την ενέργεια που χρειάζεται το φυτό για να αναγεννηθεί.
- Η νέα βλάστηση είναι αναγκαία σε όλα τα τμήματα: στο εσωτερικό του δέντρου, στον κορμό και στη βάση του.
- Εάν οι βλαστοί της βάσης είναι άγριοι, πραγματοποιείται εμβολιασμός.

Σταδιακή αφαίρεση παλαιών κάθετων ξύλων

- Η απομάκρυνση γίνεται πάντοτε από τη βάση και εφαρμόζεται σε βάθος χρόνου, ακολουθώντας συγκεκριμένη τεχνική, ώστε να αυξηθεί η κυκλοφορία των χυμών και να βελτιωθεί η φυσική λειτουργία.

Διατήρηση θαμνώδους μορφής

- Με την προοδευτική αφαίρεση των παλαιών κάθετων ξύλων και την πλήρη διατήρηση της νέας βλάστησης, το δέντρο λειτουργεί χαμηλά διαθέτοντας πλούσια βλάστηση και την επιθυμητή θαμνώδη μορφή που το φέρνει πιο κοντά στην παραγωγικότητα.
- Η θαμνώδης μορφή, με πλάγιους βραχίονες και ελαφρύ σκελετό σε ξύλο, καθιστά το φυτό ανθεκτικό και με υψηλή παραγωγικότητα.

Στάδια αναγέννησης ελαιόδεντρου

Η αναγέννηση ενός ελαιόδεντρου, αποτελεί φυσική διαδικασία/ανάγκη που ακολουθεί τρία κύρια φυσικά στάδια:

1. Επιβίωση - Διατήρηση της φυσικής λειτουργίας
2. Αποκατάσταση της φυσικής μορφής
3. Επαναφορά της παραγωγικότητας

Εικόνα 3. Αιωνόβιο αναγεννημένο παραγωγικό ελαιόδεντρο

1^ο ΣΤΑΔΙΟ

Επιβίωση - Διατήρηση της φυσικής λειτουργίας

Στο πρώτο στάδιο, το ελαιόδεντρο στοχεύει στη διατήρηση της βασικής του λειτουργίας και αντοχής, εξασφαλίζοντας την σωστή κυκλοφορία των χυμών του. Οι περιπτώσεις μεγάλων ελαιόδεντρων που βρίσκονται σε τέτοια κατάσταση είναι:

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Α

Γηρασμένο ελαιόδεντρο με μεγάλο όγκο ξύλου και περιορισμένη έως ελάχιστη βλάστηση

Σε αυτήν την κατηγορία ανήκουν κυρίως εγκαταλελειμμένα δέντρα, ιδιαίτερα της ποικιλίας χονδρολιάς, που έχουν υποστεί μακροχρόνια κακή διαχείριση.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ: Αφαιρείται σταδιακά, σε βάθος συνήθως τριών ετών ανάλογα την περίπτωση, τους παλαιότερους πιο κάθετους βραχίονες, διατηρώντας όλη την νέα βλάστηση, ακόμα και τα άγρια, εκ των οποίων ορισμένα στη συνέχεια εμβολιάζονται.

Εικόνα 4. Γερασμένο ελαιόδεντρο χονδρολιάς

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Β

Ελαιόδεντρο που έχει υποστεί κορμοτομή

Όταν το δέντρο έχει υποστεί κορμοτομή λόγω λάθους κλαδέματος ή καταστροφής της βλάστησης από φωτιά, αναβλαστάνει γρήγορα λόγω της μείωσης του ξύλου, αλλά χρειάζεται χρόνο για να αποκτήσει ισορροπία και όγκο, ώστε να πλησιάσει το στάδιο της παραγωγής.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ: Αφήνεται όλη η νέα βλάστηση ώστε το δέντρο να αποκτήσει όγκο και θαμνώδη μορφή. Στη συνέχεια (κατά το 2ο έως 3ο έτος), η νέα βλάστηση διαχειρίζεται με ορθές πρακτικές σύμφωνα με τη φυσιολογία του φυτού, ενώ αν χρειαστεί εμβολιάζονται ορισμένοι άγριοι βλαστοί της βάσης του δέντρου, δημιουργώντας σε 3–5 έτη ένα παραγωγικό και ανθεκτικό ελαιόδεντρο.

Εικόνα 5.
Κορμοτομή

ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ Γ

Πλήρης καταστροφή του υπέργειου τμήματος του ελαιόδεντρου από πυρκαγιά

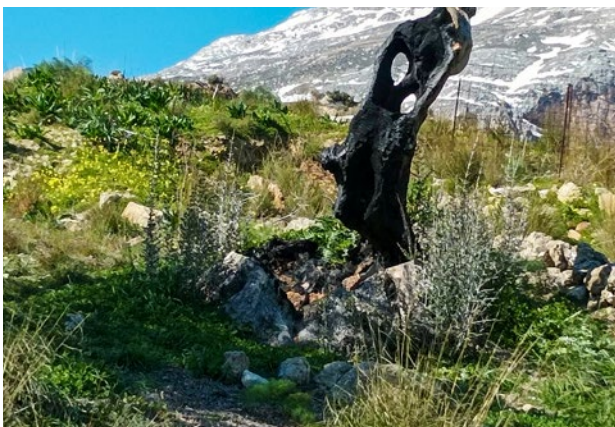
Ακόμη και σε αυτή την ακραία περίπτωση, η δύναμη της φύσης είναι ικανή να αναγεννήσει πλήρως το δέντρο και μέσα σε λίγα χρόνια να αποκτήσει ανθεκτικότητα και παραγωγικότητα. Το παλαιό ριζικό σύστημα έχει διασωθεί μέσα στη γη και μπορεί να αντιδράσει άμεσα μέσα από τη φυσική ανάγκη της αναγέννησης, δημιουργώντας νέα πλούσια βλάστηση από πολλαπλά σημεία γύρω από τη θέση του κορμού, όπου είναι πιθανό να έχει δημιουργηθεί ακόμα και λάκκος εξαιτίας της εξαφάνισης του κορμού.

ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ: Αφήνεται να δημιουργηθεί όγκος βλάστησης και στη συνέχεια εμβολιάζονται ορισμένοι βλαστοί σε όλη την περίμετρο, αφαιρώντας σταδιακά εκείνους που δεν εμβολιάστηκαν.

Ο αριθμός των κορμών που θα έχει στο μέλλον το ελαιόδεντρο, δεν πρέπει να μας προβληματίζει στην παρούσα φάση.

Εικόνα 6. Καταστροφή του υπέργειου τμήματος

Εικόνα 7. Αναγέννηση μετά την καταστροφή

2° ΣΤΑΔΙΟ

Αποκατάσταση της Φυσικής Μορφής

Αφού εξασφαλιστεί πλούσια βλάστηση και συνεπώς καλή κυκλοφορία χυμών, η απόκτηση της φυσικής μορφής του δέντρου αποτελεί καθοριστικό παράγοντα.

Η φυσική μορφή της ελιάς είναι θαμνώδης και χαρακτηρίζεται από ισορροπία μεταξύ βλάστησης και ξύλου. Για να διατηρείται η παραγωγικότητα, η κόμη πρέπει να έχει μορφή ήρεμου θάμνου. Το λανθασμένο κλάδεμα διαταράσσει αυτή την ισορροπία, ενώ για να επανέλθει σε υψηλή παραγωγή απαιτεί χρόνια, ανάλογα από το βαθμό που διαταράχθηκε η φυσική του μορφή.

Εικόνα 8.
Φυσική
αποκατάσταση
μορφής θάμνου

3^ο ΣΤΑΔΙΟ

Επαναφορά της Παραγωγικότητας

Η απόδοση της ελιάς εξαρτάται άμεσα από την σωστή λειτουργία του φυτού, μέσα από την καλή κυκλοφορία των χυμών, τον απαραίτητο όγκο της βλάστησης και τη σωστή διαμόρφωση του σκελετού στη φυσική του μορφή- θάμνος. Στην περίπτωση που πληρούνται όλα τα παραπάνω τότε η υψηλή παραγωγή του φυτού αποτελεί μονόδρομο για τη φύση του.

Ωστόσο, η παραγωγικότητα του ελαιόδεντρου συνδέεται άμεσα με την θέση των βραχιόνων που έχουμε επιλέξει. Η θέση των βραχιόνων είναι καθοριστικός παράγοντας της παραγωγικότητας και της βλάστησης του φυτού και εξαρτάται από τη θέση τους σε σχέση με την επιφάνεια της γης:

- Βραχίονες με κλίση προς το έδαφος ευνοούν αυξημένη παραγωγικότητα με ήπια ανάπτυξη.
- Βραχίονες με κατεύθυνση προς τον ήλιο προάγουν την ταχεία ανάπτυξη εις βάρος της παραγωγής.

Συνεπώς, κατά το κλάδεμα η αφαίρεση δεν περιορίζεται μόνο στις κορυφές, αλλά αφορά ολόκληρα τμήματα κάθετου ξύλου από την βάση τους.

Εικόνα 9. Αναγεννημένος παραγωγικός θάμνος

Οφέλη των αναγεννητικών πρακτικών διαχείρισης

Στο έδαφος

- Βελτίωση της δομής, της στράγγισης και της οξυγόνωσης του εδάφους, καθώς και της ικανότητάς του να αποθηκεύει και να συγκρατεί νερό, ανεξαρτήτως της συχνότητας των βροχοπτώσεων.
- Αύξηση της υγείας και της γονιμότητας του εδάφους χάρη στην ενίσχυση του μικροβιακού φορτίου και στη μείωση απωλειών θρεπτικών στοιχείων.
- Αύξηση της υδατοχωρητικότητας και υδατοικανότητας, με αποτέλεσμα τη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα νερού στο έδαφος, ανεξάρτητα από τη συχνότητα των βροχοπτώσεων.

Η μόνιμη κάλυψη-σκίαση της επιφάνειας της γης που προσφέρει η αυτοφυή βλάστηση και τα υπολείμματα αυτής, επιφέρει την ισορροπία μέσω:

- Σταθεροποίησης των θερμοκρασιακών συνθηκών του εδάφους (προστασία από υπερθέρμανση και υπερβολική ψύξη).
- Διάσωσης πολλαπλάσιου νερού με τη μείωση της εξάτμισης, λόγω της σκιάς από τα αγριόχορτα, συγκριτικά με το νερό που καταναλώνεται για την ανάπτυξή τους.
- Διάσωσης και αναγέννησης πολλαπλάσιας γονιμότητας από αυτή που καταναλώνει η αυτοφυής βλάστηση κατά την ανάπτυξή της.

Στο ελαιόδεντρο

Γνωρίζοντας τη φυσιολογία του ελαιόδεντρου, η σωστή διαμόρφωση του φυτού, με τους απαραίτητους βραχίονες σε πλάγια θέση και πλούσια βλάστηση που αναπτύσσεται κυρίως προς την περιφέρεια και το έδαφος, εξασφαλίζει ελαιόδεντρα με:

- Ισορροπημένη λειτουργία,
- Υψηλή αντοχή σε ακραία καιρικά φαινόμενα και σε προσβολές από εχθρούς και ασθένειες,
- Χαμηλές ανάγκες σε νερό και θρεπτικά στοιχεία,
- Σταθερά υψηλή και αυξανόμενη παραγωγικότητα με άριστη ποιότητα ελαιόκαρπου.

Συμπεράσματα

- Η αναγέννηση της ελιάς είναι φυσική διαδικασία που ενισχύεται όταν ο άνθρωπος κατανοεί και σέβεται τους μηχανισμούς της. Με σωστή, σταδιακή διαχείριση της βλάστησης και του ξύλου, το ελαιόδεντρο ανεξάρτητα από την ηλικία του ή την τρέχουσα φυσική του κατάσταση —ακόμη και όταν έχει υποστεί σοβαρές ζημιές, όπως καταστροφή από πυρκαγιά— διαθέτει τη φυσική ικανότητα να αναγεννηθεί και να παραμείνει ανθεκτικό και παραγωγικό σε ευρύ φάσμα περιβαλλοντικών συνθηκών, από χαμηλές έως υψηλές θερμοκρασίες και από περιορισμένες έως άφθονες βροχοπτώσεις.
- Η ταχύτητα της αναγέννησης και ο βαθμός παραγωγικότητας και ανθεκτικότητας εξαρτώνται από τις εφαρμοζόμενες γεωργικές πρακτικές, με το κλάδεμα να κατέχει καθοριστική σημασία. Το κλάδεμα αποτελεί παρέμβαση στον «σκελετό» ενός ζωντανού οργανισμού και η επίδρασή του είναι ανάλογη με εκείνη μιας χειρουργικής επέμβασης στον άνθρωπο ή στο ζώο. Η φυσική αντίδραση του φυτού σε αυτήν την επέμβαση είναι προγραμματισμένη από τη φύση.

Η τεχνικά ορθή διαχείριση είναι ταυτόχρονα ευκολότερη, οικονομικότερη, ταχύτερη και πιο αποδοτική σε σχέση με λανθασμένες πρακτικές που έχουν καθιερωθεί από συνήθεια ή παρωχημένες αντιλήψεις και νοοτροπία έως σήμερα!

Γεώργιος Ι. Σαββάκης
Αναγεννητικός Γεωπόνος

Οδηγός για τη διασφάλιση της βιώσιμης παραγωγής ελαιολάδου

Συγκομιδή του ελαιώνα και μεταφορά του ελαιοκάρπου στο ελαιουργείο για έκθλιψη

- Η συγκομιδή, ή «μάζεμα» της ελιάς, είναι μια σημαντική διαδικασία που επηρεάζει την ποιότητα του ελαιολάδου. Εφαρμόζοντας απλές αλλά βασικές καλές πρακτικές, θα μπορέσουμε να διαφυλάξουμε την ποιότητα του ελαιόκαρπου και να τον παραδώσουμε στο ελαιουργείο για έκθλιψη, στην καλύτερη δυνατή κατάσταση. Η συγκομιδή πραγματοποιείται σε κατάλληλο στάδιο ωρίμανσης ανάλογα με το ποιοτικό και ποσοτικό αποτέλεσμα που θέλουμε να επιτύχουμε.

- Από ένα υγιή ελαιόκαρπο, με πρώτη συγκομιδή και σωστή ελαιοποίηση (στάδια 0–3) θα παράξουμε ελαιόλαδο υψηλής αξίας, με πιο έντονα οργανοληπτικά χαρακτηριστικά (φρουτώδες, πικρό, πικάντικο), μεγαλύτερη περιεκτικότητα σε ωφέλιμες φαινόλες (αντιοξειδωτικές ουσίες) και βιταμίνες, μεγαλύτερη αντοχή στον χρόνο αλλά πιθανότατα σε χαμηλότερη ποσότητα.

Εικόνα 10. Στάδια ωρίμανσης

- Ένας ώριμος ελαιόκαρπος (στάδιο 4 έως 7), είναι πιο ευαίσθητος και θα παράξει ελαιόλαδο με χαμηλότερη περιεκτικότητα σε φαινόλες και πιο ήπιο σε γεύση και αρώματα, συνήθως με υψηλότερη οξύτητα, ενώ πιθανότατα θα έχει και υψηλότερη ελαιοπεριεκτικότητα, ανάλογα με την περιοχή, την ποικιλία και τις κλιματολογικές συνθήκες.
- Για παραγωγή ελαιόλαδου υψηλής ποιότητας σε ικανοποιητική ποσότητα, θα προτιμήσουμε συγκομιδή μεταξύ του 2ου και 4ου σταδίου.

Κρίσιμοι παράγοντες κατά τη συγκομιδή για να επιτύχουμε το καλύτερο δυνατό ποιοτικό αποτέλεσμα

Ο ελαιόκαρπος είναι ιδιαίτερα ευαίσθητος και υποβαθμίζεται ποιοτικά εάν χτυπηθεί έντονα από τα ελαιοραβδιστικά, εάν πατηθεί στα δίκτυα ελαιοσυλλογής και εάν παραμείνει μέσα σε σακιά ή εκτεθεί σε υψηλές θερμοκρασίες.

- Αποφεύγουμε να προκαλέσουμε ζημιά στον ελαιόκαρπο με τα ελαιοραβδιστικά ή στα δίκτυα συλλογής για να αποφύγουμε ποιοτική υποβάθμιση του παραγόμενου ελαιόλαδου όπως δημιουργία οργανοληπτικών προβλημάτων (ελαττώματα), αύξηση της οξύτητας κ.α.
- Δεν κλαδεύουμε ταυτόχρονα με την συγκομιδή και αποφεύγουμε την χρήση αλυσοπρίονου όπως και την τοποθέτηση γεννητριών ρεύματος πάνω στα δίκτυα ελαιοσυλλογής, ιδιαίτερα όταν οι κινητήρες τους παρουσιάζουν διαρροές ορυκτελαίου ή καυσίμου, για να αποφύγουμε επιμόλυνσης από λιπαντικά και καύσιμα.
- Χρησιμοποιούμε κατά προτίμηση ειδικά τελάρα ή παλετοκιβώτια για την μεταφορά του ελαιόκαρπου στο ελαιουργείο. **ΔΕΝ** συνιστάται η χρήση πλαστικών σακιών.
- Μεταφέρουμε τον ελαιόκαρπο την ίδια ημέρα στο ελαιουργείο για άμεση έκθλιψη, όπου είναι εφικτό.
- Συνεργαζόμαστε με τον ελαιουργό που εμπιστευόμαστε, για το καλύτερο δυνατό ποιοτικό και οικονομικό αποτέλεσμα.

Διαδικασία έκθλιψης, διαχείριση ελαιοκάρπου και ελαιολάδου

Η έκθλιψη (ή ελαιοποίηση) δεν είναι απλά και μόνο η διαδικασία παραγωγής ελαιολάδου από τον καρπό της ελιάς, αλλά και ανάδειξης των μοναδικών οργανοληπτικών του ιδιοτήτων (αρώματα και γεύσεις) και των ωφέλιμων φαινολών του (αντιοξειδωτικών) στο ελαιουργείο, αποκλειστικά με μηχανικές μεθόδους και σε ελεγχόμενες συνθήκες.

Η πρακτικές που εφαρμόζονται από τον ελαιουργό και οι συνθήκες που επικρατούν σε όλα τα στάδια ελαιοποίησης, επηρεάζουν σημαντικά τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του παραγόμενου ελαιολάδου, αποτυπώνονται στα οργανοληπτικά του χαρακτηριστικά και επηρεάζουν την ποιοτική του κατηγορία, την αξία του στην αγορά και την σταθερότητά του στον χρόνο.

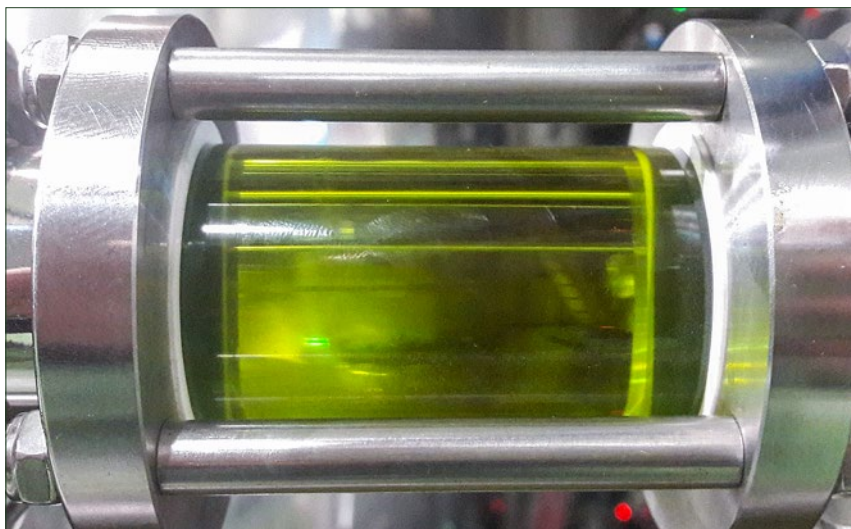

Τα ελαιόλαδα που παράγονται στο ελαιουργείο, αρχικά χαρακτηρίζονται ως «Παρθένα Ελαιόλαδα», και μόνο μετά από την ποιοτική τους αξιολόγηση, σε χημικές παραμέτρους και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά, θα καταταχθούν σε:

- Βρώσιμα Ελαιόλαδα
 - Εξαιρετικό Παρθένο Ελαιόλαδο
 - Παρθένο Ελαιόλαδο
- Μη-βρώσιμα Ελαιόλαδα
 - Μειονεκτικό ή Λαμπάντε

Στόχος μας θα πρέπει να είναι πάντα η παραγωγή «Εξαιρετικού Παρθένου Ελαιόλαδου», που είναι η ανώτερη ποιοτική κατηγορία, έχει την υψηλότερη εμπορική αξία αλλά και την μεγαλύτερη συγκέντρωση ωφέλιμων συστατικών (φαινολών, βιταμινών κ.α).

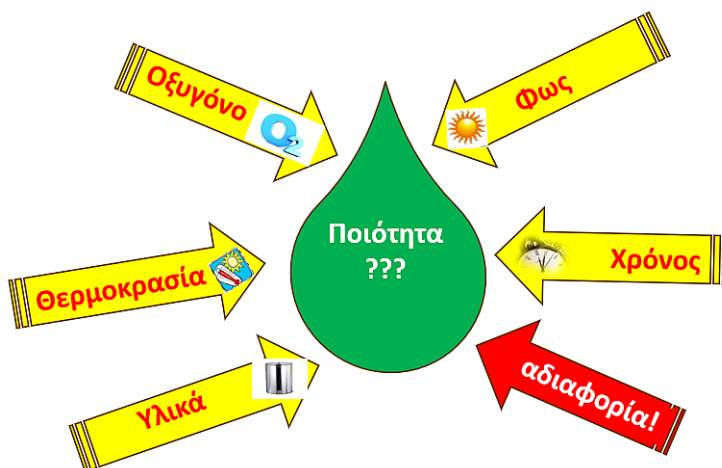
Οδηγίες για βασικές καλές πρακτικές ποιοτικής διαχείρισης και ελαιοποίησης

1. Ο ελαιόκαρπος θα πρέπει να είναι υγιής και να μεταφέρεται στο ελαιουργείο καθαρός από ξύλα και ξένα σώματα, για να αποφύγουμε την ποιοτική του υποβάθμιση.
2. Για τον ελαιόκαρπο που έχει μεταφερθεί στο ελαιουργείο, αποφεύγουμε την παραμονή του σε υψηλές θερμοκρασίες ακόμα και όταν βρίσκεται σε ειδικά τελάρα. Αν τυχόν έχει μεταφερθεί σε γιούτινα σακιά, θα πρέπει να τοποθετούνται σε όρθια θέση για να αποφύγουμε συμπίεση, αύξηση θερμοκρασίας και ποιοτική υποβάθμιση.
3. ΔΕΝ χρησιμοποιούμε πλαστικά σακιά
4. Η έκθλιψη, συνιστάται να πραγματοποιείται την ίδια ημέρα, για να επιτύχουμε υψηλότερη ποιότητα ελαιόλαδου.
5. Φροντίζουμε για σχολαστική καθαριότητα και συντήρηση σε όλα τα μηχανήματα, εξαρτήματα και δεξαμενές του ελαιουργείου.
6. Δεν προσθέτουμε νερό σε σπαστήρες και μαλακτήρες εκτός και αν είναι απόλυτα αναγκαίο λόγω κακής κατάστασης του ελαιόκαρπου. Η προσθήκη νερού υποβαθμίζει ποιοτικά το παραγόμενο ελαιόλαδο και μειώνει την περιεκτικότητά του σε ωφέλιμες φαινόλες.

7. Η θερμοκρασία έκθλιψης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 30°C και ο χρόνος μάλαξης τα 50 λεπτά, ανάλογα με την ποικιλία και το στάδιο ωρίμανσης του ελαιόκαρπου.
8. Μετά την έκθλιψη, πραγματοποιούμε ποιοτική αξιολόγηση του παραγόμενου ελαιόλαδου και ανάλογη κατάταξή του σε Εξαιρετικό Παρθένο, Παρθένο ή Βιομηχανικό.
9. Αποθηκεύουμε το φρέσκο ελαιόλαδο σε καθαρές, ανοξειδωτες και κατά προτίμηση γεμάτες δεξαμενές, για να προστατεύσουμε την ποιότητά του από το φως και το οξυγόνο. Η θερμοκρασία αποθήκευσης του ελαιόλαδου θα πρέπει να διατηρείται μεταξύ 13 και 25°C.
10. Το φρέσκο ελαιόλαδο θα πρέπει να απομακρύνεται από το ίζημα (μούργα) το συντομότερο δυνατό
11. ΔΕΝ αναμειγνύουμε παρτίδες ελαιόλαδου που έχουν σημαντικές ποιοτικές διαφορές μεταξύ τους επειδή το τελικό μείγμα θα αποκτήσει υποβαθμισμένα ποιοτικά χαρακτηριστικά.

Κυριότεροι παράγοντες που συμβάλουν στην ποιοτική υποβάθμιση ελαιόκαρπου και ελαιολάδου

Ανάπτυξη συνεργασιών για την καλύτερη δυνατή εμπορική διαχείριση του ελαιολάδου

Το Εξαιρετικό Παρθένο Ελαιόλαδο, εκτός από ένα ιδιαίτερα ωφέλιμο τρόφιμο, αποτελεί και πολύτιμο εισόδημα για τον παραγωγό και όλους τους εμπλεκόμενους με την αλυσίδα παραγωγής και εμπορίας του.

Οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κλάδος του ελαιολάδου, όπως αβεβαιότητα παραγωγής, κατακερματισμένος κλήρος, αυξανόμενο κόστος καλλιέργειας και συγκομιδής, αστάθεια αξίας του ελαιολάδου, υψηλό ποσοστό εμπορίας «χύδην» σε σχέση με το τυποποιημένο κ.α, επιβάλλουν καινοτόμες προσεγγίσεις σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και αξίας του προϊόντος.

Η ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ παραγωγών για μείωση του κόστους παραγωγής ανά κιλό ελαιολάδου αρχικά, αλλά και μεταξύ παραγωγών με ελαιουργούς, μονάδες τυποποίησης, τον κλάδο της εστίασης, σχετικούς

φορείς και ερευνητικά κέντρα, μπορούν να αποφέρουν πολλαπλά οφέλη για το προϊόν και όλους τους εμπλεκόμενους, όπως βελτίωση ποιότητας, ανάπτυξη ταυτότητας προϊόντος, αύξηση εισοδήματος, αύξηση της ποσότητας τυποποιημένου ελαιολάδου με αντίστοιχη μείωση του «χύδην» κ.α.

Πηγές

- www.internationaloliveoil.org
- www.rescuestationarts.org.au

Μανώλης Καρπαδάκης

Ελαιογνώστης, Εμπειρογνώμονας παραγωγής ποιοτικού ελαιολάδου,
Μέλος ομάδας δοκιμαστών διαπιστευμένου οργανοληπτικού
εργαστηρίου

ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΚΕΙΜΕ
ΝΩΝ ΕΚΑΝΕ Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ
ΣΑΒΒΑΚΗΣ, Ο ΜΑΝΩΛΗΣ
ΚΑΡΠΑΔΑΚΗΣ ΚΑΙ Η ΕΛΕΥ
ΘΕΡΙΑ ΓΕΡΜΑΝΑΚΗ ¶ ΤΗΝ
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΤΟ
ΝΙΣΜΟ Η ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΣΟΥΡΑ
ΚΑΙ Η ΕΙΡΗΝΗ ΤΣΙΡΙΜΩΚΟΥ
¶ ΤΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΗ
ΓΡΑΦΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΑΡΙΤΑΚΗΣ

Υπεραιωνόβιο ελαιόδεντρο χονδρολιάς

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης